

حیات

اداره مرکزی :

آنقره ، استانبول جاده سنده آنقره
معارف امینلکی پاشده کی دائره

استانبول بوروسی :

استانبولده ، باب عالی جاده سنده ۸۷ نوره
دائرة مخصوصه

نفسی هربرده ۱۰ غرورده

سنه لکی پوسته ایله ۵ لیرا .

(اجنبی مملکتلر ایچین ۵ دولار) .

ابره واعلان ایشلری ایچین استانبول بوروسنه

مراجعت ایدیلیر .

یازی ایشلرینک مرجعی آنقره مرکزیدر .

میانر دائرهاییه ... دیباہ راهلر حیره حیات قاتلم ۱ ...

- بیجی -

صافی : ۳۷

آنقره ، ۱۱ اغستوس ، ۱۹۲۷

۲ نجی جلد

اقتصادی مصاحبه :

بین الملل سرکیلره اشتراک لزومی

بین الملل سرکیلرک اهمیتتی و فائده لری حقنده بر مدخل یامغه لزوم کور میورز . امید ایدو . رزکه بو پک آشکار حقیقتلر علاقه دار محافلجه بیلمکده در . « بیلیمک » ایله « یامق » آراسنده کی بویوک فرق ایشته بو بین الملل سرکیلره اشتراک مسئله سنده ده کندیسنی کوستریور . اوت ، بیلورز که بین الملل سرکیلره اشتراک ، چوق لزومی ، چوق فائده لیدر . فقط بوتون بویلیکیمزه رغماً بوساحده داها هنوز امین و مثبت بر آدیم آتامادق .

فی الحقیقه بعض اوافق تفک اشتراک کرده بولوندق . مثلاً بوسنه استانبول تجارت و صنایع اوداسی لهستانده کی پوزنان سرکیسنه « خفیف ترتیب » اشتراک ایده یم دیدی . فقط سرکیده بولونمش اولان وطندا اشتراک مرکز اعتراف ایتدکلرینه کوره بو اشتراک پک صودن اولمش !

بر دفعه سرکیده صائیش اولماش ، سپارش آلتماش ، فیات سویلنمه مش . یالکز و یالکز بعضی ماللر شهر ایدلش . بونلرده اکثریت اوزره سیار سرکیدن آرتا قانلر ایش - وایسته ینلره آدره سلر ویریلش ! .. یعنی جانلی فقط فیاتسز بر قانالوغ و بر آدره س کتابی وظیفه سی کورولمش ! پوزنان سرکیسنه بو طرزده اشتراک ایچون یاپیلان مصرفله مکمل بر آدره س کتابی ده باصدیر یلابیلیدی ..

بین الملل سرکیلره اشتراک ایده لم دیرکن بز ، هیچ شبهه سز که بو طرزده بر اشتراکی قصد

ایتمورز . بزم کیبی کیسه ده بویله بر اشتراک معنا وفائده سنی آکلایاماز . چوق ایستردک که ، استانبول تجارت و صنایع اوداسی پوزنان سرکیسنه اشتراک ایتمکله تامین ایتدیکی مثبت نتیجه لر حقنده مجموعه سیله بزنی تنور ایتسین . هیچ اولمازسه ویریلن آدره سلردن قاج تجارت قج سپارش کلددر ؟ بونی اوکر نه بیلیرسه ک حکمیزی داها قطعیتله ویره بیلیرز .

ینه کندیمزه رغماً ، بو وسیله ایله ده ، یونانلیلرک بین الملل سرکیلرده کی فعالیتنی غبطه ایله ذکر ایده جکمز . بو کیبی مقایسه لری « حیثیت ملیه » یه منافی عد ایتمک بر مقدار صافدل اولمغه دلالت ایدر . رقیب لر مرکز فعالیتنی تدقیق ایتمک ، مقایسه لر یامق و بو مقایسه لردن عبرت درس لری چیقارتمق مردود دکل مرغوب بر حرکتدر . حقیقته کوز یومق و « هب بیلدیکنی اوقومق » عاجزلرک ایشیدر . اوت ، یونانلیلر بزدن داها ای تجارت اوداسی مجموعه لری چیقار . تماسنی بیلدکلری کیبی بزدن داها ای ده بین الملل سرکیلره اشتراک ایتمه سنی بیلورلر . مثلاً ؛ صوک لاپیغ سرکیسنده کی یونان شعبه سنی « جمهوریت » غزته سنک مخبری آکلانا آکلانا بیتیره مه دی . آلمان غزته لری ده اوندن تقدیرله بحث ایتدیله . یونانلیلرک بین الملل سرکیلرده موفق اولماسی اخراجات پیاسه لر مرکز کیتدکجه دارالماسی ، آلمزدن قاجماسی دیمکدر . بو حقیقت بسیط اولدینی

قادارده وخیم در . چونکه ملی اقتصاد یاتمز محدود بش اون قلم اخراجات ماده سنه استناد ایتکده در . بو ماده لرک چوغنی یونانلیلرده استحصال ایدورلر . بونلرک پیاسه سی دارالدکجه مملکت مزده اقتصادی و مالی بحران کیتدکجه شدت کسب ایده جکدر .

دیمک که مسئله خصوصی و فردی دکل عمومی واجتماعی در . بناء علیه اوکا کوره عمومی واجتماعی تدبیرلر آرایارق درده دوا بولق لازم کلیر .

خصوصی تاجر لر مرکز بین الملل سرکیلره اشتراک ایتمه مکله قایب ایتدکلری « کار » لر بزنی علاقه دار ایتمز . تورکیه اقتصاد یاتنک بین الملل سرکیلرده تمثیل اولونما سنی سببیه خارجی پیاسه لری قایب ایتمه مرکز کیفیتی در که اجتماعی اقتصاد یاتمز نقطه نظرندن دوشونیله جک بر مسئله در .

بناء علیه بوایشه « دولتی » بر ماهیت ویرمک لازم کلیر . بو ایشده ده « دولت » اوک آیاق اولاجقدر . چونکه بزده تجار ، اکثریت اعتبار یله داها ملی قابوغندن دیشاری چیقماماشدر . بین الملل ساحه لرده عجمیدر . حدود خارجه چیقمقدن اور کویور . اونک ایچوندر که تورکیه اقتصاد یاتنده « قومیسونجیلق » بو قاندار مهم بر رول اوینامقدر . آوروپا ایله دوغروندن دوغرویه ایش یاپمسی بجره مه دیکمز ایچیندر که بوایشی بیلن « متوسط » لره ال اوز ایتورز . بناء علیه بزجه بین الملل سرکیلره اشتراک ایشیله دوغروندن دوغرویه موظف رسمی بر تشکیلاته احتیاج واردر .

تاریخه و شیخه اولاجق انزلردن :

دوردنجی مراد دورینه دار

قاضی زاده نیک بر منظومه سی

هجری اونی برنجی عصر ایچون «باشدن باشه قاریشلیق دوریدر» دینسه خطا ایدیلش اولماز. واقعا «کوپرولورک اداره سی» بو عصرک ایکنجی نصفنده مملکت موازنه کتیرمشدر، فقط بو، نهایت یکریمی، یکریمی ایکی سنه قادار سورمش، «عثمانلی سلطنتی» سوکرا یینه تدبیر ایچنده سوروکلنمش، دورمشدر. اونی برنجی عصرک بالخاصه «دوردنجی مراد دوری» قورقونج براداره دن، - داها دوغروسوی براداره سزلکدن - عبارتدر. ایشته بویله قورقونج براداره سزلکی بوتون عاملر بیله و پرواسزجه تصویرایدن بر منظومه یه تصادف ایتدم. بونی او دورک مشهور سیالردن «قاضی زاده» مرحوم قلمه آلمش و بر «نصیحت نامه» اولارق دوردنجی مراده تقدیم ایتشدر. برآزندن ایضاح ایدیه جگمز اوزره «قاضی زاده»، پادشاهک محبتی قازانان برآدامدر؛ فقط اویله بر مستبد بونی تقدیم ایتک قولای ایش ده کیلدر. واقعا اونی برنجی عصرده یاشایان خلق شاعرلردن بعضیلرینکده، دورک حق سزقلرنی کوسترر دستا نلرینه تصادف ایتدم، فقط اونلر آنادولوده کثریا جلالی آراسنده یاشامش، اونلرک لسانیه شعرلر وجوده کتیرمش آداملردر. قاضی زاده ایسه استانبولده، پادشاهک آلی آلتنده بولونیوردی. کوستردیکی جرأت حیرتله قارشیلانجق قوتنده در. بو اعتبارله شو حکمداره ودورینه دار اولای بعضی معلوماتی شورایه قیدایتمک ایسترم :

«مورخ هاممر» ک بر جوق منبع ووشیقه لردن استفاده ایدهرک «دوردنجی مراد» ک شخصنه دار یازدینی شوسطرلر، اونک سجه سنی پک قوتلی ترسیم ایدر : [سلطان مراد، کله نیک اک شامل معناسنجه بر مستبد، قانه وانتقامه صوصاهش بر مستبد ایدی.. اورتا بویله، فقط قوتلیدی. صاحب لری قارا، صاقالی سیاه وگور، گوزلری سیاه وبارلاقدی. ایکی قاشنک آراسنده کی درین خطلر، چهره سنی برقات داها مدهش کوسته ریوردی. قاشلر حرکت ایدراغمز، بیکلرجه قوللر یوقاری قالفاردی، بوته دیدلی خطلرک صیقیشماسیله بیکلرجه باشلر طوبراغه دوشردی. امثالی نادر درجه ده قوی وچابوق اولدیفندن، اوق ویای او بونلرنده فوق العاده ایدی. دمیر کی بازوسی اوقلری، توفک قورشونلردن داها ایلری کوتورردی. برجرید ضربه سیله دورت پارمق قایلنلغنده تاختلاری وقوتلی طوبوزی ایله فیل دریسندن معمول وگرگدان

دائرة سنده قالان یکی زمانلر ایچون وضعیت جوق مشکدر. اونی دو قوزنجی عصر دن بحث ایدهن تاریخ ادبیات کتابلریک بو خصوصده طلبه یه نه یا کلیش فکرلورردیکی ۱۹۲۲ ده فرانسه ده بویوک بر مناقشه آچش و بو مناقشه مجلس مبعوثانه قدر کیرمشدی.

شیمدیکی ادبیات پروغرامزده طلبه یه اجنبی ادبیاتلری حقتده معلومات ویرمک، بالخاصه، بویوک ادبی نوعلرک جهان ادبیاتنده کی باشلیجه نمونه لرینی کوستریمک اساسی ده اعمال ایدیله مشدر. بشنجی صنفک هفته ده اویچ ساعتدن عبارت اولان ادبیات ساعتلردن بریسنی ده بویوک تخصیص ایتک پک موافق اولور. معارف وکالتنک حاضر لاقده اولدینی «ترجمه لر» ک بو خصوصده مفید اولاجقنی ظن ایدیورم. معافیله طلبه نیک اسکی یونان - لاتین اثرلرینه، حتی اونی دو قوزنجی عصر دن اولکی غرب ادبیاتی محصوللرینه

آریبلر چشمه سی

بر چشمه که، طلسملی صویندن
ایچمکده در ایچدن طوتوشانلر .
هر حالده کچرلر بورادن هپ
«سودا» دینیلن یولده قوشانلر ..
سوندورمک ایچون عطشنی روحک
بر لحظه دورور بورده، کچنلر .
بر داملا طادانلر بیلله اوندن
آریلیدی، دکل بر طاس ایچنلر !..
هیچ دورمادن آققده بو چشمه ..
گوز یاشلریدر اوندن آقان صو .
بر چشمه دکل - بیل که - بو یالکز،
«سودالی» لرک اوغراغیدر بو !..

رفقی ملول

اوقدر فضله علاقه دار اولاجقنی تخمین ایتیمورم. هر نه اولورسه اولسون بو جنس اثرلرک میدانه چیقمه سی، مستقبل نسلاک ادبی تربیه سی ایچون جوق ایی اولور؛ شوشرط ایله که تدریساتک مرکز نقلتی، چوجوغه کندی ملی حرشی طایته جق، سودیره جک، و «ملی شعور» نی تقویه ایدیه جک بر «ملی ادبیات - حرش تاریخی» تشکیل ایتسون. «اوغوز دستان» نی، «دده قورقوت» کتانی، «یونس امره» نی بیلیمین و بیلیمه دیکی ایچون حقیر کورهن بر نورک جوجوغی، جهان ادبیاتلرینک علامه سی اولسه بیلله تورک شعورندن محروم، تورک جمعیتی ایچون مضر بر قوزموبولیتدر. بویکونکی ادبیات پروغرامی، ایشته بونقظه لر کوزه نیلهرک با بیلدینی ایچون، حسن صورتله تطبیقنه مقتضی وسائط اکمال ایدیلدیکی تقدیرده، موفقیتله تطبیق اولونه بیلیر؛ و جانب بیک مقاله لرنده ادبیات تدریساتندن بکلن بوتون غایه لر پک قولای تأمین ایدیلیر.

کوسیلی زاده محمد فواد

استانبول دارالفنوننده «تورک ادبیاتی تاریخی» مدرسی

«ملی شعور» ک و «ملی حرش» ک هنوز کافی درجه ده قوتله نه دیکی مملکت مزده، «ادبیات تاریخی» تدریساتنک هر یردن داها فضله اهمیتله تلقی اولونماسی ضروریدر قناعتنده م. فلسفه، اجتماعیات، ملی و عمومی تاریخ اوقویه بیلن و آکلایا بیلن بر لیسه طلبه سی، سیسته ماتیک بر «ادبیات تاریخی» نی نه دن آکلایا سنین؟ بو «ادبیات تاریخی»، شبه سز دارالفنونده اوقوتولان نسبتده مفصل و اطرافلی اولاجق دکلدر؛ نیته کیم لیسه ده اوقوتان بوتون درس لرکده دارالفنونلرده متعدد کرسیلری واردر. «عمومی تاریخ» ایلك مکتبلرده ده، اورته مکتبلرده ده، دارالفنونلرده ده اوقوتولور؛ مسئله ساده جه بر «نسبت» مسئله سیدر. یر یوزنده هنوز بر قاچ مملکتک رسمی پروغرامنه کیرمش اولان «اجتماعیات» درس لری، ممنونیتله سوبله یه بیلیرز که، بزم اورته تدریساتمه کیرمشدر. باشقا مملکتلرده بوق دبیله اونی ده می پروغراملردن قالدیره لم؟ اورته تدریساتده متن شرح لری ایچون تربیوی غایه لره کوره سچیلش پارچه لرک انتخاب اولونماسی، پک طبیعیدر؛ بو انتخاب اوقدر مشکل اولادیفنی ده تأمین ایدیه بیلیرز. جانب بیک اسکی نثر ایچون «معنا» دیمه سی و اسکی فلسفه نیک غایه سی «رضا و تسلیم» اولدیفنی و اسکی «اخلاق» ک قدرده ایدیفنی سوبله مه سی، هر حالده حفظی توفیق بکله مناقشه نیک تولید ایتدیکی بر اثر افراطدر؛ یوقسه اسکی نثرک یالکز «معنا» دن عبارت اولادیفنی و اسکی تورک اوردولرینی «تبریز» و «ویانه» اوکلرینه کونورهن معنوی عاملر ایچون اوقدر سطحی و عجله حکم ویریلیمه جکنی جانب بیک پک اعلا بیلیر. طلبه یه «حدیقه السعدا» دن بحث ایتنه ک ایچون «عصری صوفتالی» اولدیفنی، اعتراف ایدیه م که، آکلایا طلبه یه او اوردیه بونون بردورک ساری بر شکل تحسس و تفکرینی کوستریمک و بو واسطه ایله اودور جمعیتنک برجه سنی نوبرایتمک، هیچ لزوم سز برشی صایبلاماز. لسان و ادبیاتنک شکل تکاملنده کی خصوصیت اعتباریله، طلبه نیک نه اسکی نه ده یکی ارلره قارش ی بویوک بر انجذاب حس ایتیه جکی و یالکز اونلر واسطه سیله لسان و ذوق تربیه سی ویریلک قابل اولادینی محققدر. بز بو خصوصده فرانسلردن تامیله آیری بر وضعیتده بولونیوردی: دکل فضولی وندیک، کمال و فکر تک، خالد ضیا و سلیمان نظیفک لسانلری بیلله طلبه یه نمونه اولاجق بر «تورکجه» دکلدر. نیم فکرمه کوره طلبه لسان و ذوق تربیه سنی مکتب محیطدن و خوجاسندن دکل، خارجی محیطده کی، ادبی و فکری جریانلردن غزته و مجموعه لردن، کتابلردن، آلیر؛ هر هانکی بر مملک، طلبه سنی کندی ذوق ایدینه کوره تربیه ایتکه قالفیتمه سی مفید اولقندن زیاده مضر در؛ صنعتکارلر، شاعرلر، صنعتکار منقدر نظر ننده «کندی ذوقی طلبه سنه جبر قبول ایتدیرمکه چالیشان» ادبیات خوجاسنک ناصل مضر و کولونج عدا بیلدیکنی هپ بیلیرز. «تاریخ» ساحه سنه کیرهن اسکی عصرلر ایچون اعظمی امکان دائرة سنده «او بزه قتیف» اولق قابلدر؛ لکن تقید

دریسه مستور هندمغربی ده لکه مقتدر ابدی...
 فیرطینا یاقلاشدینی زمان قوشلر صوصوب یاراقلر
 آراسنه کیرلندکلری کی ، او یاقلاشیرکن هرکس
 سکوت ایدر ، قاچاردی . سلطان مرادک حضورنده
 اشارتله مقصدینی آکلامق احتیاجی ، دیلسر لاساتی
 صوک درجه توسیع ایتدی . کوز قیرمالری ،
 دوداق قییلداعمالری ، دیش غییرداعمالری - ووز
 یرینی طومشدی . جاسوسلنک مکملیتی ده دوردنچی
 مراد زمانندن در ... مراد آت ایله چیقنجه یکی-
 چریلر ، خلقی ده کنک و طاش ضربلرله بولندن
 اوزاقلاشدیربرلردی... دوردنچی مراد هم آلتینه ،
 هم قانه صوصامشدی . هر ایکی احتیاص ، ایلک
 دفعه اولارق ، انتتسی رجب پاشانک اعدامنده
 بر میلیون آلتینک ، مقتولک خزینتسندن کندی
 خزینتسنة انتقال ایتدیکی زمان اوباشمش ، ندینک قتلی
 صورتیله تظاهرایدن سپاهیلر قیامی دخی قان آقیمق
 میلاتی تشدید ایتشدی ... بر چاپیرلقده اویانیان
 قادیلری صوده بوغدورمشدی ... سرای دیوارینه
 یاقلاشان بر پاشا اوغلنی کندی ایلله تولدوردی .
 ایچنده قادیلر بولونان بر قایق سرایک دیواری کنارینه
 یک یاقین کلش اولدوغی ایچون بانیریلدی... [**]
 آنادولوده بر شیخ پیدا اولمش ، بالخاصه
 بولی ، مدرنی ، قوجه ایلی جهتلرنده خیلی طرفدار
 پیدا ایتشدی . بو آدام تاریخده « ساقاریا شیخی »
 دییه آکیلمقده در . ایسی آرتدینی ایچون اوزرینه
 عسکر سوق اولومش ، طرفدارلرله آکی قونی
 حرب ایدیش و نهایت طوموش ، دوردنچی مرادک
 حضورنده بیک بر اشکنجه ایلله تولدورلشدر . او ،
 بو توپلری تور برتن منظره بی صوثوق قانلیقله سیر
 ایتدی . مورخ نعیانک جانلی قلبیله اوکره نلم :
 [... شیخی اون ایکی آدمیله بنده چکوب قونیه ده
 حضور هاپونه کتوردیلر . مهدی خارجی به خطاب
 باعتبار ایدوب : « باقاسک . حضرت عیسیام
 دیر ایشک . کرچکیدر ؟ » دیدکده ، « حاشا
 بن امت محمدتم . عیسا علیه السلامه منتظرلردتم ! »
 دیو جواب ویردی . سیاستنه امر ایتدیلر . چون
 اتیاعی اولان اجلاف اول زعم اوزره ایشلرکه مزبورده
 سلاح کار ایتیه . مزبورک سیننه واکنافتندن دوالر
 چیقاردیلوب و بارمقلرن مفصل مفصل کسدیلر .
 بر کره اوف دیموب بلکه قره علی به [**] خطاب
 ایدوب عیله اتمه جلاد آغا ایومه دیوب قطعاً جزع
 اتمدیکندن سیر ایدنلر حیران اولدیلر . باشنده بو بوک
 عثمانه و طلسان و بدنی عربان و متفارع الاکناف بر
 حماره پندیریلوب اردوی هاپونده تشهیر اولونوب
 بعده بورنی و قولاغی ، آلری و آیاقلری قطع اولونوب
 اوردو ایچنه براغیلدی . اول حال ایلله تسلیم روح
 ایلدی . [***]

اسکی حکمدارلر عمومیتله غدار اولقله برابر
 « علما » به قارشى مساعفه ایلله حرکت ایدرلردی .
 دردنجی مرادده اکثریا بونی ده کورمیورز . « علما »
 [*] هاتمه تاریخی ، جلد ۹ ، صهیفه ۲۸۸ و متعاقبلندن
 الخیص .
 [**] مشهور جلاد
 [***] نعیما تاریخی جلد ۳ ، صهیفه ۳۳۸

صنفته منسوب نجه آداملری ده قهر وقتل ایتشدر .
 حتی (۱۰۴۸) ده آنادولو قاضی عسکری اولان
 « معید احمد افندی » - که دورک دوغرو سوزلو
 آداملرندن بری ابدی - مدرسلک ایتسین بر آدامی
 حقلی اولارق آزارلادی . پادشاه بونی ایشبتدی .
 سلحداریله « معید احمد افندی » به : « فقیرلری
 قیرماسین ، منصب ویرسین ! » دییه خبربوللادی .
 آنادولوقاضی عسکری : « بن رشوت آلیر آدام ده کیلم ،
 هرکس عزل و نصبتی ، استحقاقی ده بیلیم . زمانی
 کلنجه حضوره عرض ایدیلر « بوللو ستلی جوابلر
 ویردی . سلحدار وقعه بی پادشاهه اولدینی کی
 آکلادی . دوردنچی مراد معید احمد افندیکن همان
 عزلیله بلغراده تیفینی امر ایتدی . بوندن اوتتسی
 ینه نعیادن دیکله یلم : [... مکر اوتاغ هاپوندن
 قاضی عسکرلرک چادرلرینه طوغری توجه نگاه ایدیور .
 لرمش . غضبلی تسکین اولیوب قارشوسنده
 « حسین پاشا » به توجه خطاب ایدوب « دل نه
 طور رسک . وار شو حریفک چادیرینی باشنه بیق .
 بیقبوب کیتسون ! » دیویوردیلر . « حسین پاشا » :
 « باش اوزرینه ! » دیوب واروب بوستانچیلره
 امر ایتدی . بیچاره معید افندیکن چادیرینی بیقوب
 طنابلرینی کسدیلر . چرکه ، باشی اوزرینه قاپانوب
 غضب شهر یاری به بر مقدار تشفی حاصل اولدی ...
 ماه محرمک دوردنده « معید احمد افندی » چادر
 آلتندن قانقوب حسب الامر بلغراده کیتدی [**]
 هله خلقک هیچ بر ایمیتمی بو قدی . بر کون پادشاه
 بشکطاشده بر اوکوز آراباسنه تصادف ایتدی .
 بولک قاپانمش اولاسنه قیزدی . همان براوق آتدی .
 آرابانک صاحبی اولان کوبلی بی قولندن ووردی .
 زواللی آدام بره دوشدی . دوردنچی مراد یاننده کی
 آدامه « وار شو کستاخک باشنی کس ! » دیه امر
 ایتدی . برکتکه او صرحمت ایتدی : « پادشاهم
 سن صاغ اول ، کوبیلنک جانی اوق دکر دکر ذاتا
 چیقیدی ! » دیدی . بو صورتله بیچاره آراباجی تولومدن
 قورتولمش اولدی . [**] وزیرلری ده اکثریا کندی
 کی غداردی . هله بوشاق خسرو پاشا « عثمان
 زاده » نک دیدیکی اوزره « اگرچه صاحب عزم
 و جزم و بصیرت و واقف اسرار مراسم سیاست
 و حکومت ابدی ، اما قتل نفوس و هتک پرده ناموسه
 بالطبع مائل اولقله افراط جور و ستم ، و کثرت
 اراقه دم ، سبب نظام عالم اولمق زعمیله نجه بیکنهای
 طعمه شیر شمشیر آتش دم ایلله مشدر » [***]
 « خسرو پاشا » نک ظلمنه دائر یالکیز بر وقعه بی
 بوراده نقل ایتک ایتتم : قونیده « قوجه دورمش
 بک » نامنده تا قانونی دورندن قالا براختیار قهرمان
 واردی . عمری سرحدلرده کچمش ، نجه محاربه لرده
 نام قازانمشدی . بعضی آداملر بونی صدر اعظمه
 شکایت ایتدیلر . اوتاغنه چاغیردی . مالنک مقدارینی
 صوردی . دورمش بک : « بنده مال نه کزر ،
 دولت ایچون عسکر بلییورم . بوکون قازاندیم یارین

[*] نعیما تاریخی جلد ۳ ، صهیفه ۳۳۰
 [**] نعیما تاریخی جلد ۳ ، صهیفه ۲۲۷
 [***] حدیقه الوزرا ، صهیفه ۷۶

کیدییور . « دیه جواب ویردی . « خسرو پاشا »
 قیزدی . « اموال و اشیا کی تسلیم ایت ، یوقسه
 باشکی کسرم » دیدی . « طورمش بک » کوکره دی .
 « اون بارام یوق ، واریمی دین و دولت اوغرینه صرف
 ایتدم . اجلم کلهمشه بکا برشی یابامازسک ؟ » دیه
 باغیردی . « خسرو پاشا » جلاده سسله ندی . اوزمان
 قوجا قهرمان : « به بورو ، سکان یاشنه کیردم .
 وجودمده دوشمان قلیچندن ، توفنکندن یارالانماش
 یرقانا مشدر . سنک گبی ظالمک زماننده صاغ گزمکدن
 ثولک یکدر ! » کی سوزلرله هایقیردی . جلاد
 یتشدی . زواللینک باشنی گووده سندن آیردی .
 نعیما دیرکه : « حاضریندن بعضیلری نقل ایتشدر ،
 اول یرک بدن عرباننده اولان زخم لری صایلمش ،
 آلتمش قادر زخم نشانه لری جمله غزالرده اولمق اوزره
 مشاهده ایلهمشدر . » [*]

ایشته قاضی زاده ، بویله بر دورده او منظومه بی
 قلمه آلمش و « دوردنچی مراد » کی بر مستبده
 تقدیم ایتشدر . بو اترک بدینی بر قیمتی یوق . « عموچه حسین
 پاشا » کتبخانه سنده محفوظ بر کتابک صوکنده محرردر .
 سرلوحه اولارق « سلطان بایزید شیخی قاضی زاده
 سلطان مراد حضرتلرینه ویردیکی نصیحت نامه در »
 عبارته سی اوقونقده و شویله باشلامقده در :

خواب غفلتدن او یان آی آل عثمان بیلمش اول
 کیده ر آدن آچ کوزک تخت سلیمان بیلمش اول
 سن سروریلله صفالر سورمه ده هر گوشه ده
 طشره لرده طولدی جمله آه و افغان بیلمش اول
 وقتیدر شیمدی تدارک ایده سز چونکم بنه
 بولنور آی پادشاهم صوکره سیران بیلمش اول
 براویور آرقاده ایدک جدکک ضبطی ایلله
 شیمدی بر بوزدن دخی کوروندی دوران بیلمش اول
 هر طرفدن فتنه لر قوبدی رعایا اوستنه
 دفعنه قادر دکلدن اهل ایمان بیلمش اول
 هرکشی بر باش چکوب فسقله جوره باشلدی
 اولدی هر براو کدق بر شاه دوران بیلمش اول
 یاقدیلر بولی دیارین توتونی کوکه آغوب
 طشره کوبلر دخی شمدی اولدی ویران بیلمش اول
 بیقدیلر آیدین و صارخان ایللرین جمله شرار
 نیجه ایللر وارکه یوق ایچنده بر جان بیلمش اول
 آلدی بیک یوک آچیبی قانلو محمد بک دخی
 آندن آرتق ظلم ایدر هر صگره واران بیلمش اول
 شنلک اولان ایللرک ایچنده بر او قالمادی
 قاجدیلر صرب طاغله طولدی بیابان بیلمش اول
 کافرستانه اسیر اولماغه راضی اولدیلر
 طولدی هپ سنی ایلله ملک خراسان بیلمش اول

بر اشکچی فارس اصله دیو دعوی قیلور
 فی الحقیقه آنلری جمله کحیلان بیلمش اول
 قورقرن بر کیمسه نک شرعیله جرمن صورمغه
 یا بیکچریدر ، یا خود سپاهان بیلمش اول
 عسکرینک اغنیاسی اهل دکان اولدیلر
 اسله مزلر نرخی و بوزلدی میزان بیلمش اول
 [*] نعیما تاریخی جلد ۳ ، صهیفه ۴

« انسانك اڪ نجيب حرصى بشرى ميراثى آرتدبرمق و بوتون دوشونجه وديله كلرمزك غايهسى بوحياتى دها أمين وبارلاق يانمسه ؛ طبيعتك بوتون الهام ، آرزو و صيحهسى ده بو ايسه اڪ بوپوك آدمارك چيزدكلى بو يولى نهدن تعقيب ايملم ؟ » دهر . فقط عيني عصرده زمانك وشنه قارشى اضطراب و بدبيني حلىرى اينجده اتخارايدن مشهور لاتين شاعرى (لوقرهس) [۹۵ - ۵۱ قبل الميلاد] كوره بشریت بو نجه مساعيندن پك آز استفاده ايتديكى كپي اينجده ياشاديني انسانلرده آرزو و احتياجلرني ثروت منبعلرندن فضله جوغالتمش اولدقلرندن دهاساده ودهاسرت برمعبشته اکتفا اولونان دورلردن دها مسعود دكلدرلر .

ديمك كه قرون وسطايه اڪ ياقين بر زمانك اڪ قوتلى بر شاعرى انسانلغك غايهسى نفسه حاكيتدن متولد بر سعادتده آريور . فقط بو انقلاب ناصيل تأمين ايديله جك ؟ تاريخ دور دائملى بر تكرر دن عبارت اولونجه بشریتك كندى اراده سيله بر تاريخ يانمسه نه اميد قاليرى ؟ بويله بر اميدسزك قارشيسنده لاتين دهاسى خلاصى ؛ اعتدال ، جسارت و عالشمول بر عدالتده آرادی . فقط بو كارغما كرك يونانيلر و كرك روماليلر مفكره لرني صاران قدرجيك حلىرته بر درلو غلبه ايدمه ديلر . هم ده بوكا نه ايله غلبه ايدمه جكلردى ؟ اڪ چوق كووه ندكلى عقل ، اولنره كاشانى اوزرينه تأثير ياييله بيله جك دكل آنجق تماشاش ايديله بيله جك بر موضوع اولارق طانيتمشدى . بونى كندى قدريله اولديني كپي طانيتقن دها اوستون بر كمال متصور دكلدى . برده خلقك مخيله سنه حاكم اولان ميتولوژينك آلتون دورى ماضيده كوسترديكى دوشونيله جك اولورسه آرتق استقباليه يكي ودها يي برشى اولاجنه تايل ايمه نك نه قادر كوچكش جكي پك قولاي تقدير ايديلير . « هراقبالي بر اذبار تعقيب ايدهر » ، « كلن كيدنه آراتديرر » كپي . زمانزه قادر كلش اولان وجيزه لر هب بو دورك آرته قالمش ميرائليردر . ايلك قرن ؛ هنوز اختياري بر قاچ معلوماتدن عبارت بر علم و بوتون منطق كوزه لكنه رغماً واقعله قونترول ايديله ميه جك بر طاقم مباحثه جى نظرلره محكوم بر فلسفه ايله انسانلرك وقانون طبيعتك نه اولاييله جكي ناصيل استدلال ايديله جكدى ؟ بر (آرشيمده) فيزيكى ، بر (ثوقليد) هندسهسى ، بر (بوقراط) طبابتى بوكا كافي كليرميدى ؟ فلسفه ، بو شرائطده صورى منطق و بدبيني مخيله دن باشقه نه به دايا نابيليردى ؟

هر يكي فكرلرك مولدى يكي حركتيلر و تازه عنصرلر اولديفنه كوره اسكى دنيا نك بر كره چاقانمسهسى بهمه حال لازمى . ايسته بو وظيفه يي مهاجرت اقوام يابدى . بونلر ساده جه دوشونمكدن زياده حياتى و تام بر جوالينه محتاج كنج عنصرلر اولدقلرندن عالمى اسكيلر كپي يالكز منطقله و يابدى بر هيچانله كورميه جكلرى طبيعى ايدى . « سينت لره » ك « سنلك و سنلك معاشرتي » هر كسى بيقدر ديني كپي رومانك « انحصار حى معاشرتي » بوكا برده توك ديكمشدى . آرتق نه يونانيلق ، نه روماليلق ، نه يهوديلك ، نه ده اسير ويا حر

ترقى فكرينك منشا و نظامى

قرون وسطاده

۲

قرون اوليده روما دوره سنك سكون و حركت فكرلى اوزرنده آبرجه دورمغه لزوم كورمه دم . چونكه بو دورك فكرياتى ، يونان متفكرلرينك دوشونجه لرني رساقير كپي چكنه به چكنه به چور و نمكدن فضله برشى اولامشدر . بونكله برابر برقى فكرينك بر لاتين وضوحيله دو بولدينى كوستره ن اماره لر بوس بوتون بوق دكلدر . مثلا رومالى خطيبلرك اكمشهورى اولان (چچهرون) [۱۰۶ - ۴۳ قبل الميلاد] بر قاچ فلسفى مذهبدن بحث ايدهر كن شوبله بر محاوره يابار : « بى آقاده ميه به كچمك ايچون اسكى آقاده ميه يي ترك ايتديكك ادعا اولونيور ، اوله ميه ؟ - بونده شاشيله جق نه وار ؟ دوستمز (آنيوكوس) ك بى بر اوى براقهرق اسكى بر اوه كچمهسى خوش كورولورده نم اسكيدن بى به كچمهسى منع ايديله جك ؟ دوغروسى سويله مك لازم كليرسه اڪ بى شيلر هروقت اڪ صحيح واك اميندرلر . ديكر بر برده ده

دنيادن كام آلديلر . حماقت ايدوب آنلرك بز دعواسنى سوره كيتك نه در ؟ » ديه قارشيديلر . اما حماقت اربابى اصرار ايدوب ايكي طرفدن آنلر كپي اشتهار اميديله دخى بعض دعوالره ياپشيديلر . كرسيلرده برى برينه طعنه طاشى آتارق لسانه محاوره ، سيف و سنانله محاربه به مؤدى اولمغه قريب اوليجق طرف سلطنتدن بعضيلر نقيه كوشمال اقتضا ايدوب تاديب لازم كلدى [كانب چلبى « قاضى زاده » دن درس كورمشدر . فقط تعصبى ، دار قافالغى تعقيد ايدر :

« ا كتر درسى قشرجه بسيط ايدى . زيرامعقولات سمى ايله آشانلى ايلمبوب تفسيرده اول فنلره متعلق محل كلكده قاضى بو اراده فلسفيلك ايدر ايدى . » ديرواوى « بيلديكى ذم ورد » ايدن بر آدم اولارق كوسترر . « قاضى زاده » تصوف طرفدارلرينه مخالفت ايتديكى ايچون سوكرادن دارقافالى متعصبيله « قاضى زاده لى » صفتى و بريلشدر .

قاضى زاده دوردنجى مرادك نردنده نعيانك تعبيرينه كوره « اعتبارى و نفوذ كلاننى » حائر بر آدمى . بوتون بو اعتبارينه و تعصبه رغماً هر حالده پك جسور بر آدم ايمش كه او مستبد حكمدارك بوزينه ، شخصك و دوريتك قصورلرينى بر قسمنى بوقارى به نقل ايتديكمز منظومه ايله پرواسزجه ووراييلشدر .

على جانب

هر كك ايتدكلى يانه قالدى كورديلر
جمله ملت جمع اولوب كوستردى عصيان بيلمش اول
.....
بر سنه بلكر بكيلىر ضبط منصوب ايلر
منصب آلدن تيز كيديجك اولور آرسلان بيلمش اول
اول سيدن بلكر اصرار اوقيوب ديكلمه
مال ايله منصب آلنلر ايدر عصيان بيلمش اول
برسى و افيون زهر زقوم كپي ايكن بيديلر
طولدى قهوه لر ايچى بنكله حيران بيلمش اول
.....

جيفجينك وار منالى تخمينى يره اكمكه
قوريدى شمى كروهپ باغ وستان بيلمش اول
كورمدكى جامعه چيقدجه خلقك كترن
قابوگه كلدى ده كولدى عورت اوغلان بيلمش اول
مطلع اولر ايسه ك بو عالمك احوالنه
آجيه جنت قابوسن ساكه رضوان بيلمش اول
پادشاهم دولتكده بويله ظلم اولديفنه
راضى اولمايه بوكا اول بوجه سلطان بيلمش اول
.....
قنده وارسه عسكرك منصور اولتمز وجهى نه
ظلم ايله نصرت ميسر اولماز اى جان بيلمش اول
قرق بر پتدن تشكل ايدن قصيده نك بللى باشلى
پارچالرى بونلدر .

منظومه صاحبك اصل آدى « محمد افندى » در .
بالكسرى « طغانى مصطفى افندى » نامنده بر قاضينك
اوغلى اولديني ايچون « قاضى زاده » ديه آكلير .
مملكتنده مشهور « بر كلى محمد افندى » شا كردلرندن
تحصيل كورمش ، استانبوله كلش ، بر مدت مدرس
معيدلكنده بولومش ، سوكر بر تكيه به انتساب
ايمش ، فقط كانب چلبينك افاده سنه كوره « سمت
تصوف مشربنه موافق كليبوط طريق نظره سلوك »
ايتمشدر . جامعلرده وعظ ايدردى . (۱۰۴۵) سنهسى
ربيع الاخيرينك يكرمى آلتنجى كجهسى وفات ايتدى .
نعيانك آكلاندينى اوزره « اختراع ايتديكى طور
اوزره ايرتسى يي ذكر و تهليل جنازه سنى سلطان
محمد جامعنه كوتوروب نمازنى قلوب دفن ايتديلر . »
عيني دورده « سيواسى افندى » ديمكه مشهور بر
« عبدالمجيد افندى » واردى كه قاضى زاده ايله آرزنده
ضديت كورولوبوردى . كانب چلبى « ميزان الحق » عنوانلى
كوجوك فقط پك مهم رساله سنده بونلر حقتده خيلى
تفصيلات و برير . وخاصة شونلرى دير : [مباحثك
اكثرنده قاضى زاده بر طرفى طوتوب سيواسى طرف
آخره ذاهب اولوب افراط و تفريط مسلكنه كيدرلر
و ايكي شيخك اتبامى بر برليله نزاع و جدال ايدر .
لردى . نيجه بيللر بوموال اوزره ايكي شيخ آراسنده
قبل و قال سورونوب بيهوده جدال دن ايكي قومك
آراسنه عظيم بغض و عداوت دوشدى . ا كتر شيخلر
ايكى فرقه اولوب بر طرفى طوتوبديلر . ايچلرنده عاقل
اولان « بو معنى تعصب دن ناشى بر قورى غوغادر .
امت محمد و دين قرنداشلىرى يز . نه سواسيدن بر اعز ،
نه قاضى زاده دن جتتمز وار . آنلر فاضل شيخلر
ايدى . بر برلرينه مخالفت ايله اشتهار بولوب پادشاهك
معلولى اولديلر . و بو بهانه ايله مصلحت كوروب